

Clean spot

Marianne en Theo Hoogstraaten

Liefkozend glijdt zijn hand over een zilverkleurige vleugel van de zelf ontworpen modelstraaljager. Zijn Thunderbold Flyfighter, zoals hij hem heeft gedoopt, is uitgerust met een 50-cc motor en heeft een spanwijdte van 1600 mm. De elektronica is voor een deel standaard, net als de onder de romp gemonteerde camera met zender, die ragscherpe beelden naar zijn laptop of naar het display op zijn afstandsbediening stuurt.

Verderop lopen wat verdwaalde wandelaars langs de vloedlijn. Ze hebben gelukkig geen belangstelling voor modelvliegtuigen, anders waren ze wel naar hem toe gekomen om hun nieuwsgierigheid te bevredigen. Vandaag geen vragen als: 'Is het moeilijk om dat ding de lucht in te krijgen?' of: 'Heb je daar een vergunning voor nodig?'

Hij wil zich op zijn kist en op de technische mogelijkheden ervan kunnen concentreren. Toeschouwers die vragen stellen zijn dan vreselijk irritant.

De weersomstandigheden zitten mee vandaag. Het is helder. Er komt een licht briesje uit zee, windkracht twee tot drie, schat hij.

Herman tilt de Thunderbold met zijn rechterhand naar schouderhoogte. De motor zoemt zachtjes, als een spinnende poes. Met de afstandsbediening verhoogt hij het toerental. Het vliegtuig trilt en trekt aan zijn arm, een gevoel dat hij nog even wil vasthouden.

Dan laat hij los. Hij siddert verrukt als de kist jankend omhoogschiet. Hij dwingt zichzelf om op het scherm te kijken en niet in de lucht. Navigeren alsof hij in een vluchtsimulator zit, terwijl er boven hem wel een kist door de lucht jaagt. Volledige controle op afstand, anders bloedt zijn missie voortijdig dood.

Hij laat de Thunderbold een looping inzetten. Op zijn scherm vliegt de witte streep van de vloedlijn uit beeld. Wolken, blauwe lucht, oneindigheid. Het helse gejaank klinkt hemels. Dan verschijnt het strand weer in beeld, met omhoogkijkende wandelaars. In oppperste concentratie laat hij de kist vlak boven hen een duikvlucht maken.

Ze stuiven uiteen, roepen iets in zijn richting. Kon hij de angstige blik in hun ogen maar zien. Precies op tijd laat hij de kist weer optrekken. Totale controle. De meester dicteert, beheerst de emoties en angsten van zijn publiek.

Helaas, ze pikken het niet en komen naar hem toe lopen. Geen confrontaties, geen discussies alsjeblieft.

Herman laat de Thunderbold met snerpend lawaai laag over het strand vlak voor hen langs scheren.

Ze schreeuwen, springen geïntimideerd achteruit. De kist keert en trekt de onzichtbare grens nog een keer.

Uit de buurt blijven!

Ze gehoorzamen, zien hem waarschijnlijk aan voor een levensgevaarlijke idioot die dat projectiel zomaar tegen hun kop kan laten knallen.

Een tevreden grijns speelt rond zijn mondhoeken. Hij jaagt de kist hoog de lucht in en laat hem de duinenrij volgen totdat op zijn scherm een waarschuwingssignaal gaat knipperen. Bijna twee kilometer, vertelt een meterjke. Dat moet voldoende zijn. Hij keert de kist en tuurt in de verte. Het aanstormende stipje krijgt al snel zijn vertrouwde vorm terug.

Zorgvuldig legt hij de gedemonteerde onderdelen op hun plek in de koffer en loopt daarna op zijn gemak naar het station. Hij

hoeft niet lang op een trein te wachten en hij vindt moeiteloos een plaats. Half april is dat heel anders dan in de zomermaanden. Een retourtje Amsterdam CS-Zandvoort met een grote koffer in een overvolle trein is dan een bezoeeking. Hij heeft die echter graag over voor de kick die een gierende modelstraaljager boven een strand vol badgasten hem geeft.

Op ruim twee kilometer afstand heeft hij de kist nog onder controle. Met iets gevoeliger elektronica kunnen dat er misschien drie worden. Navigatie vanaf zijn laptop, met grotere beelden en meer details dan op het kleine schermje dat hij zo-even heeft gebruikt, vanaf een stille plek ergens in de duinen.

In zijn fantasie ziet hij de beelden al. Zonaanbidders met glimmende lijven, roerloos achteroverliggend. Hun verstoorde gezichten als de Thunderbold laag over hen heen raast, hun angst als die een duikvlucht inzet en recht op hen afkomt. Ze springen op om een goed heenkomen te zoeken, botsen tegen elkaar op, struikelen.

Een mild scenario. De kist trekt op tijd weer op, geen crash, geen gewonden.

In Haarlem komt er een man tegenover hem zitten. Vijftriger, tweedjasje, versleten spijkerbroek, vlashaar. Ogen achter dikke brillenglazen bestuderen de langwerpige koffer met de opvallende, bolvormige voorkant.

'Mag ik raden? Een modelvliegtuig?'

Herman onderdrukt zijn ergernis. Hij wil zich ongestoord kunnen overgeven aan zijn fantasieën. Aan sociopraatjes met andere modelbouwers heeft hij een bloedhekel. Ze weten je altijd feilloos te vertellen welk merk lijm je moet gebruiken en welke houtsoort achterhaald is. Hij maakt zelf wel uit of iets achterhaald is en of een lijmsoort hem bevalt of niet. Anderen weten het altijd beter, denken ze. Reden om geen lid te worden van een club.

'Helemaal goed,' antwoordt hij op een toon die duidelijk moet maken dat hij geen zin heeft in zelfbouwgeleuter.

Het komt niet over.

'Kostbare hobby, hè? Doet moeder-de-vrouw er niet moeilijk over?'

Wat een fossiel. Herman snuift nadrukkelijk en haalt geïrriteerd zijn schouders op.

'Maak ik zelf wel uit.'

'Ja, ja,' reageert de man. 'Een vriend van mij was ook helemaal bezeten van die dingen. Maar het heeft hem wel zijn huwelijk gekost.'

Straalt hij soms uit dat hij ergens bezeten van is? Wat maakt het ook uit. Bezeten hobbyisten zijn sinds het tv-programma *Help, mijn man heeft een hobby* geaccepteerde buitenbeentjes. Ze mogen hun vrouw de deur uit jagen zonder dat iemand het hun kwalijk neemt.

'Mijn vriendin heeft er geen moeite mee,' verzint hij om ervan af te zijn.

'Dan mag je van geluk spreken. De vrouw van die vriend van mij, dat was me er één. Zoals zij...'

Herman laat het verhaal over zich heen komen. Het illustreert zijn besluit om nooit aan een vriendin te beginnen. Voor je het weet heeft ze een deel van je leven afgepakt en overgenomen, net als zijn ouders toen hij nog niet op kamers woonde. 'Zou je niet eens een andere kleur overhemd aantrekken?'. 'Ongezeilig hoort', als je altijd maar met speelgoedvliegtuigjes aan het prutsen bent, 'Wat een rotbende, die kamer van je. Hoe kun je zo leven?'

Niet dat het veel moeite heeft gekost om zonder vriendin te blijven. Op de middelbare school al maakten meisjes er geen geheim van dat ze hem een griegel vonden. Met onverholen minachting vroegen ze hem of hij weleens deodorant gebruikte, of shampoo. Dat zou zowel een zegen zijn voor de luchtkwaliteit als voor zijn haar, dat volgens hen altijd in een zielig, vet staartje in zijn nek hing.

Of hij zijn moeder hoorde zeuren. Negeren dus! Er waren veel belangrijker dingen om je druk over te maken.

De enige relatie die hij in stand wil houden is die met zijn

ouders, ook al voelt hij zich er nog vaak ongemakkelijk onder. Uiteindelijk hebben zij hem op de wereld gezet. Ze hebben hem nooit laten vallen. Zelfs toen hij school voor gezien hield, hebben ze hem wat geld geleend om in zijn hobby te investeren. In de hoop dat er iets positiefs uit zou voortkomen, zeiden ze erbij. Dat is nu een paar jaar geleden. Van terugbetalen is het nooit gekomen omdat hij moet rondkomen van een uitkering. Het afgelopen jaar is die grotendeels opgegaan aan onderdelen voor zijn Thunderbold. Aan voedsel of kleding geeft hij zo min mogelijk uit, en als het geld op is kan hij altijd bij zijn ouders gaan eten.

De man tegenover hem staat zo te zien op het punt om te vragen of hij een blik in de koffer mag werpen wanneer de trein station Amsterdam CS binnenrijdt.

Opluchting.

Niemand krijgt zijn Thunderbold van dichtbij te zien voordat die zijn ultieme vlucht heeft gemaakt. Daarna zal hij een zachte landing maken, in de buurt van de *clean spot*, een term die hij heeft opgepikt uit een reportage over de Tweede Wereldoorlog. De Amerikanen gooiden hun atoombommen niet toevallig op Hiroshima en Nagasaki. Het oorlogsgeweld had daar nog geen sporen getrokken. In zulke onaangetaste steden konden experts de effecten van een atoomwapen achteraf namelijk het beste meten.

Na lang zoeken heeft ook hij een perfecte clean spot gevonden om zijn missie af te ronden. Haast heeft hij nooit gehad. Eerst moest alles technisch perfect zijn. Totdat het iemand anders bijna lukte om zijn clean spot te bezoedelen. Een prutser, bleek achteraf. In de media werd die actie afgedaan als een incident. Hij heeft een tijdje in voorarrest gezeten, maar na protestgeluiden kwam hij snel weer op vrije voeten. Voor zoiets kleins hield je iemand toch geen weken gevangen! Gekken lopen nu eenmaal overal rond. Over een onderzoek om mogelijk minder knullige acties in de toekomst te voorkomen, heeft hij nooit iets gehoord.

Vanaf het station neemt Herman de tram tot halte Rokin. Door een zijstraatje loopt hij naar de Nieuwendijk, steekt die over en gaat een steeg in. Voor een schraal gevefde buitendeur blijft hij staan. Aan weerszijden ervan prijken slordig bevestigde naam-bordjes met belknopjes. Het zijne, zilverkleurig met rode letters, valt het meeste op.

Hij haalt een sleutel tevoorschijn, opent de deur en beklimt met de grote koffer moeizaam een aantal smalle trappen. Boven in het gebouw heeft hij een kamer met een keukentje gehuurd. Douche en toilet deelt hij met twee studenten. Dankzij een overdosis mazzel had hij deze woning jaren geleden kunnen betrekken voor een on-Amsterdams lage huur.

Boven haalt hij een biertje uit de koelkast. Dan plaatst hij een schijfje in de dvd-recorder en posteert zich voor een ouderwetse grootbeeldtelevisie, een afdankertje van zijn ouders. Zijn favoriet: het Heizeldrama, mei 1985. Heel inspirerend. In een voetbalstadion in Brussel breekt paniek uit omdat supporters vuurwerk afsteken en elkaar met stenen bekogelen. Tijdens de chaos die erop volgt, vertrappen mensen elkaar en drukken elkaar dood. Negenendertig doden, vierhonderd gewonden. Bij soortgelijke drama's in voetbalstadions in Zuid-Amerika zijn die aantallen nooit meer geëvenaard. Wel bij rampen met overvolle veerboten in Azië, maar daar zijn helaas geen videobeelden van.

Hij stropt het afspele en vervangt de dvd. Opnames die hij heeft gemaakt van Koninginnedag 2009 in Apeldoorn vullen het scherm. Minder inspirerend, maar wel leerzaam. Een auto rijdt op volle snelheid door een mensenmenigte. Hekwerk klettert tegen de straat, lichamen vliegen door de lucht, doden, gewonden. Alle ingrediënten voor totale paniek zijn aanwezig. Toch blijft die uit. Als de auto is gecrasht is namelijk meteen duidelijk dat daarmee ook de dreiging weg is.

Dat gaat hij anders aanpakken. Niet mis te verstanen, zichtbare dreiging, doodsangst, onzekerheid, de illusie dat er een uitweg is voor wie heel snel is. Basisvoorwaarden voor succes, mits de

techniek hem niet in de steek laat. Met nog een kleine drie weken om te sleutelen mag dat geen probleem zijn.

Gespannen volgt hij de beelden op het tv-scherm. Nog een kwartier.

Zou de vervloekte ambtenaar van de Bijstand er ook zijn? 'Het spijt me, maar ik ga u korten op uw uitkering. Magazijnwerk dient u te accepteren. Voor een baan als technicus hebt u diploma's nodig. Wellicht is uw geknutsel aan modelvliegtuigjes verdienstelijk, maar hier doet dat niet ter zake.'

Of die arrogante zak van een huisbaas? 'Als je niet van duiven houdt, dan moet je andere woonruimte zoeken. Andere bewoners ondervinden er namelijk geen overlast van. Je vindt dat die duivenmelker rekening met jou moet houden en niet andersom? Dat mag je vinden. Jouw mening telt alleen niet.'

Nobody's hebben geen mening, niemand ziet hen staan. Pas als ze een daad hebben gesteld krijgen ze een gezicht, een eer-volle bijnaam soms.

Nog dertien minuten.

Tijd om te beginnen. Hij opent het raam van zijn kamer, dat uitkijkt op een plat dak. Met zijn koffer klimt hij naar buiten. Grind knaart onder zijn voeten als hij op het dak staat en zich bukt om de koffer te openen. Snel en geroutineerd monteert hij de vleugels aan de romp van de Thunderbold. Dan klimt hij weer naar binnen om de laptop en de afstandsbediening te pakken.

Nog vier minuten, ziet hij als hij terug is.

Geconcentreerd voert hij alle controles uit. De camera, de afstandsbediening, de verbinding met zijn laptop, de gps, alles werkt.

Nog twee minuten.

Hij start de motor en laat hem warm draaien.

Nog een halve minuut.

Langzaam tilt hij de straaljager naar schouderhoogte. Door het geopende raam houdt hij het tv-scherm in de gaten. Een

trompettist vult het beeld. Hermans harritme gaat omhoog bij de reeks korte tonen die het instrument uitstoot. Op het moment dat de trompettist zijn instrument laat zakken, lanceert hij de Thunderbold.

De laatste, lange tonen van de taptoe sterven weg. De leden van de koninklijke familie buigen devoot het hoofd. Stilte, vredige stilte vol herinneringen daalt neer op de Dam.

Onverwachts klinkt verderop het aanzwellende gejaank van een straalmotor.

Verstoorde gezichten draaien in de richting van het geluid.

Boven het imposante gebouw van de Bijenkorf verschijnt een modelstraaljager. Hij maakt een duikvlucht en giert laag over het Nationaal Monument.

Een schok van ontzetting golft door de mensenmassa. Angstige ogen volgen de straaljager, die voor het Koninklijk Paleis een bocht maakt en terug komt vliegen.

Er wordt gegild als hij boven de menigte een wolk met wit poeder dumpt.

Dan breekt de hel los.